

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Збірник матеріалів XXIV Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ДЕМОГРАФІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ІМЕНІ
МИХАЙЛА ПТУХИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТ ПЕТРА АНДРЕЯ У ЯСАХ
МІЖНАРОДНИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

23-24 квітня
2026 року

Збірник матеріалів XXIV Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету

*Матеріали публікуються в авторській редакції
з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст
та достовірність досліджень несуть автори.*

*Відповідальні за випуск, укладачі:
Кулікова І. А., Будна В. О.*

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 23-24 квітня 2026 р. Одеса : ОНЕУ, 2026. 432с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики для світової економіки, пов'язані з подоланням наслідків пандемії COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її міжнародно визнаних кордонів та національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною у цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

УДК: 336.14:351.712

Артюх Оксана Валентинівна
д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту,
Одеський національний економічний університет (Україна)
Константинова Надія Сергіївна
студентка центру заочної форми навчання,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

JEL classification: H570; H830

Ефективне використання державних фінансових ресурсів є важливою умовою стабільного функціонування економіки. У цьому контексті державний фінансовий контроль виступає важливим інструментом забезпечення законності, ефективності та прозорості бюджетних витрат.

Важливе місце у системі державних фінансів займає сфера публічних закупівель, через яку здійснюється значна частина державних видатків. Відповідно, якість контрольних механізмів у цій сфері безпосередньо впливає на ефективність управління публічними фінансами.

Актуальність теми державного фінансового контролю пов'язана із значними обсягами коштів, що проходять через систему публічних закупівель, а також наявністю системних ризиків неефективного та непрозорого використання бюджетних ресурсів. В умовах воєнного стану, обмеженості фінансових ресурсів та зростання державних потреб питання посилення фінансового контролю набуває особливої важливості. Додаткову актуальність темі надає курс України на євроінтеграцію, що передбачає гармонізацію національної системи публічних закупівель із європейськими стандартами.

Система державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні функціонує на основі чинного законодавства та реалізується через уповноважені органи контролю. Важливу роль у забезпеченні прозорості відіграє електронна система закупівель, через яку щорічно проходить понад 800 млрд грн, що становить близько 15–20% валового внутрішнього продукту [1].

Аналіз результатів контролю показує наявність суттєвих проблем у цій сфері. Зокрема, порушення виявляються у значній частині процедур закупівель, що свідчить про недостатню ефективність існуючих механізмів. Це пояснюється тим, що контроль у переважній більшості випадків має постфактум характер і не забезпечує своєчасного попередження порушень.

Сфера публічних закупівель є однією з найбільш вразливих до корупційних ризиків, що пов'язано з великими обсягами фінансових ресурсів та складністю процедур їх розподілу. Це зумовлює необхідність посилення ролі державного фінансового контролю та розвитку його превентивної складової.

Важливим впливу на ефективність контрольної системи є умови воєнного стану. У зв'язку з необхідністю оперативного забезпечення потреб оборони та критичної інфраструктури значна частина закупівель здійснюється за спрощеними процедурами. Це підвищує ризики неефективного використання бюджетних коштів та обмежує можливості повноцінного здійснення контрольних процедур.

На відміну від України, у країнах Європейського Союзу (ЄС) державний фінансовий контроль у сфері публічних закупівель характеризується комплексним і превентивним підходом. Особлива увага приділяється не лише процедурним аспектам, а й фінансовій спроможності та походженню ресурсів учасників закупівель.

Прикладом розширення підходів до державного фінансового контролю у країнах ЄС є запровадження у 2023 році механізму контролю іноземних субсидій, який передбачає аналіз фінансової підтримки компаній, що беруть участь у великих закупівлях. Суб'єкти господарювання зобов'язані розкривати відповідну інформацію, а регуляторні органи можуть здійснювати поглиблену перевірку та застосовувати обмежувальні заходи у разі виявлення викривлення конкуренції. Це свідчить про розширення змісту державного фінансового контролю, який у країнах ЄС охоплює не лише перевірку процедур, але й аналіз фінансових потоків та конкурентних переваг учасників.

Результати досліджень показують, що фінансова стійкість підприємств відіграє важливу роль у сфері публічних закупівель [2; 3]. Зокрема, встановлено, що фінансово стабільні компанії мають вищі шанси на отримання державних контрактів. Це демонструє використання непрямих

механізмів фінансового контролю через кваліфікаційні вимоги до учасників. Крім того, участь у публічних закупівлях позитивно впливає на фінансовий стан підприємств, підвищуючи їхню конкурентоспроможність та стійкість. Таким чином, система закупівель у ЄС виконує не лише контрольну, а й регуляторну функцію розвитку ринку.

Впроваджуючи у національну практику сучасну європейську модель державного фінансового контролю, потребує удосконалення превентивна складова контролю та інструменти ризик-орієнтованого аналізу. Такий підхід обмежує можливості запобігання порушенням на ранніх етапах закупівельного процесу та знижує ефективність використання бюджетних коштів.

Отже, державний фінансовий контроль відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного використання бюджетних коштів. Сучасний стан в Україні характеризується наявністю системних проблем, серед яких важливе місце займають корупційні ризики, значний обсяг порушень та недостатня превентивність контролю. В умовах воєнного стану значення ефективного фінансового контролю суттєво зростає, оскільки він безпосередньо впливає на стабільність державних фінансів та забезпечення критичних потреб держави. Досвід країн ЄС свідчить про комплексний підхід до організації державного фінансового контролю, який поєднує процедурні, фінансові та аналітичні інструменти. Для України перспективним є поступове впровадження елементів ризик-орієнтованого та превентивного контролю, зокрема через посилення аналітичних можливостей уповноважених органів, розвиток системи моніторингу ризикових закупівель та використання цифрових інструментів оцінки закупівельних процедур. Такий підхід дозволить підвищити ефективність використання бюджетних коштів і зменшити корупційні ризики у сфері публічних закупівель.

Література

1. *Звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель за 2024 рік.* Міністерство Економіки України (Мінекономіки). 14 с. URL: <https://me.gov.ua/view/632a35ed-58d0-42a1-9408-d21096fe64ed>.
2. Фрітон П., Адер Р., Юкінс К. *Оновлення регулювання іноземних субсидій у ЄС: ризики та відповідальність іноземних компаній на ринках публічних закупівель ЄС.* 2023. URL: <https://ssrn.com/abstract=4657614>.
3. Баум К. Ф., Кордестані А., Шефер Д. *Підприємства у (зелених) публічних закупівлях: вплив показників фінансової стійкості на отримання контрактів та його наслідки для фінансового стану* : DIW Berlin Discussion Paper № 1984. 2021. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3984984>.

УДК: 336.225.673:339.37

Артюх Оксана Валентинівна

*д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

Кушнір Світлана Олександрівна

*студентка центру заочної форми навчання,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ФАКТИЧНІ ПЕРЕВІРКИ У СФЕРІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

***JEL classification:* H260; K340; L810**

Дана тема є досить актуальною в наш час. По-перше, в умовах воєнного стану фактичні перевірки стали ключовим інструментом боротьби з тіньовим обігом готівки та порушеннями у сфері розрахункових операцій, що безпосередньо впливає на наповнення державного бюджету. По-друге, роздрібна торгівля залишається зоною підвищеного ризику через часті зловживання з підакцизними товарами та неофіційним працевлаштуванням, що вимагає вдосконалення процедур контролю для захисту конкуренції. По-третє, недосконалість законодавства та суб'єктивізм податківців під час візитів до магазинів часто призводять до тривалих судових спорів, що робить питання захисту прав бізнесу та чіткої регламентації перевірок критично важливим.

Останнім часом сфера фактичного податкового контролю в Україні перебуває під пильною увагою бізнесу та юристів. Це зумовлено скасуванням мараторію та поверненням повноцінного податкового контролю для більшості категорій підприємств[2]. Особливу увагу контролюючі органи приділяють наявності касових апаратів та видачі фіскальних чеків і за їх порушення накладаються великі штрафи. Юристи наголошують на поширених процесуальних порушеннях з боку податківців, особливо на